

Korkunun Gelişiminde Etkenler

(Reşat ÖNDER)

Korku; zaaf, düşkünlük ve becerisizlik hislerinin neticesi de olabilir.¹ Korkuları yapan veya meydana getiren bugün içinde yaşamakta olduğumuz fizik ve sosyal dünyamızdır. İnsan dünyadaki fizik kuvvetlerini yenmekte epey yol almıştır; heyecan ve sosyal kuvvetleri kontrol edip edemeyeceği ise ispat edilmeye muhtaçtır.²

Korkuların gelişimini besleyen durumlar vardır. bunların en önemlileri şunlardır.

Koşullanma: Kişide korku çeşitli yollardan gelişebilir; bunlardan biri koşullanmadır (conditioning). Korkular kolaylıkla koşullanabilir. Bu yüzden her bireyin korkuları diğerinden pek azda olsa farklıdır.³ Hangi yaşta olurlarsa olsunlar korkuların çoğu şartlanmış tepkilerdir.⁴

Simgesellik: Korkular, ana-babanın veya diğer kimselerin anlattıkları öykülerden simgesel (symbolic) olarak da kazanılabilir.⁵

Taklid: Korkular ana-babadan, öğretmenden, yahut ağabey ve ablalardan kopya edilebilir.⁶ Örneğin, ana-babanın bir nesne ve durumdan korkması, bu korkuyu gözleyen çocuğun da aynı nesne veya durumdan korkmayı öğrenmesine yol açacaktır.⁷

Algı: Sanılmamalıdır ki bütün heyecanlar, ferdi deneylerden ileri gelmektedir ve hususiyle her korku daima evvelce çekilmiş bir acıdan çıkmaktadır.⁸ Korkular bazen dünya konusunda gelişen algıdan oluşur.⁹

Bilgisizlik: Bilgisizlik korkunun en zengin kaynağıdır. Korkunun en etkin ilacıda bilimdir. Korku yeteneği (istidâdı), gelecekte olacak bir kötülüğün düşüncesinden değil, duygusundan doğmaktadır; eş deyişle, düşünsel (fikri) değil, duygusal (hissi)'dir. Bir çok kimselerde görülen korkusuzluk imgelem (muhayyile) yokluğu yüzündendir. Korku heyecanı aşamalıdır, en hafif biçimi kuruntu (vesvese) olup en yeğin (şiddetli) biçimi ürkü (dehşet)tir.¹⁰

Düşkünlük ve Becerisizlik Hislerinin Neticesi: Korku; zaaf, düşkünlük ve becerisizlik hislerinin neticesinde olabilir. Uzun zaman çocuğa başarısızlığının gösterilmesi veya ileri sürülmesi onu daha çok çalışmaya teşvik eder diye düşünülmüştü. Bu fikre uygun olarak kusurlar üzerinde durmak, başarısızlık göstereni küçültmek ve ertesi defa başarılı olabilmesi için kendisine birkaç pratik teklifte bulunmak pek çok tutulan pedagojik yollardan biri idi.

¹ COLE-MORGAN, a.g.e., s.95.

² COLE-MORGAN, a.e., s.93.

³ MORGAN, Psikolojiye Giriş, a.g.e, s.227.

⁴ COLE-MORGAN, a.g.e., s.95.

⁵ MORGAN, Psikolojiye Giriş, a.g.e, s.228.

⁶ COLE-MORGAN, Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi, a.g.e., s.96.

⁷ MORGAN, C.T.; a.g.e, s.228.

⁸ GUILLAUME, a.g.e., s.86.

⁹ MORGAN, a.g.e, s.228.

¹⁰HANÇERLİOĞLU, Ruhbilim, a.g.e., "Korku" mad.

Halbuki böyle bir davranışın korku uyandırması ve yapılan işin gittikçe kötüleşmesine sebep olması pek mümkündür.¹¹

---

¹¹ COLE-MORGAN, a.g.e., s.95.